

КРИТЕРІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ В ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ

Хацаюк Н.С.

Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського

У статті уточнено межу застосування поняття «ефективність» для педагогічних процесів, а також розкрито поняття «ефективність науково-методичної роботи», здійснено їх порівняльну характеристику. На основі досліджень провідних науковців проаналізовано критерії ефективності науково-методичного забезпечення в загальноосвітніх навчальних закладах. Обґрунтовано критерії ефективності науково-методичної роботи в експериментальних навчальних закладах Автономної Республіки Крим.

Ключові слова: ефективність науково-методичної роботи, критерії ефективності, експериментальний навчальний заклад.

Постановка проблеми. Одним із стратегічних завдань розвитку середньої освіти, визнаних у Законах України „Про освіту” (1991 р.), „Про загальну середню освіту” (1999 р.), „Про інноваційну діяльність” (2002 р.), Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки (2012 р.), Положеннях „Про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності” (2000 р.) і „Про експериментальний загальноосвітній навчальний заклад” (2009 р.), Концепції Державної цільової соціальної програми „Школа майбутнього” на 2007–2010 роки (2007 р.) є участь загальноосвітніх навчальних закладів в інноваційній діяльності, що виявляється в проведенні на їх базі педагогічних експериментів. Ефективне вирішення цього завдання передбачає створення системи науково-методичного забезпечення навчально-виховного процесу в експериментальних навчальних закладах, зокрема в Автономній Республіці Крим.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз педагогічної літератури, нормативних документів, досвіду роботи з обраної проблеми свідчить про те, що організація науково-методичної роботи в навчальних закладах належить до надзвичайно важливих завдань модернізації системи загальної середньої освіти. Так, питання ефективності науково-методичного забезпечення в загальноосвітніх навчальних закладах знайшли своє відображення в дослідженнях провідних учених: Ю. Бабанського, Б. Гадзецького, А. Єрмоли, І. Жерносека, В. Крижко, Н. Островерхової, В. Павленка, С. Павлютенкова, В. Пікельної, О. Половенко, М. Поташника, В. Пуцова, О. Сидоренка, К. Старченка, Б. Тевліна. Таким чином, вивчення науково-педагогічної літератури й досвіду роботи середніх закладів освіти показало, що сучасні науковці визначають і певною мірою розкривають критерії ефективності науково-методичної роботи в загальноосвітніх школах.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проте проблема залишається в тому, що відсутнє дослідження, яке виокремлювало б та обґрунтовувало критерії ефективності науково-методичного забезпечення в експериментальних навчальних закладах. Розглядалися лише окремі аспекти проблеми. Таким чином, має місце протиріччя між соціальним замовленням освітньої галузі на створення ефективної системи науково-методичної роботи в експериментальних навчальних закладах і недостатньою розробленістю та практичною необхідністю щодо визначення критеріїв ефективності цієї діяльності з урахуванням особливостей регіону.

Мета статті. На підставі вищевикладеного, метою даної статті є визначення критеріїв ефективності науково-методичної роботи в експериментальних навчальних закладах Автономної Республіки Крим.

Виклад основного матеріалу дослідження. Реформування загальної середньої освіти передбачає реалізацію принципу гуманізації освіти, методологічну переорієнтацію процесу навчання з інформативної форми на розвиток особистості людини. Основою якісного розвитку й вдосконалення особистісних, професійних та ділових якостей педагогічних працівників, підвищенню їх педагогічної майстерності сприяє ефективне функціонування науково-методичної роботи. Звертаючись до вирішення питання ефективності науково-методичної роботи в закладах освіти, уточнимо межу застосування поняття „ефективність” для педагогічних процесів.

У загальній формі поняття „ефективність” означає „ступінь наближення до максимального або оптимального результату при мінімумі негативних наслідків або витрат” [2, с. 29]. Поняття ефективності відбиває дух сучасності, сьогодні воно набрало статусу загальнонаукового поняття й активно використовується в повсякденній практиці. Ефективними називають дії чи способи дій, які приводять до результату, що задуманий як мета.

Педагогічна наука досліджує різноманітні аспекти ефективності, а саме: відносно процесу учіння І. Зязюн виділяє два основні напрями підвищення його ефективності: розробку комплексу засобів, які сприяють збільшенню питомого об’єму засвоєної інформації за одиницю навчального часу та збільшення якості отримання знань [11]; ефективність навчання В. Блінов характеризує як похідну якості, один із основних наслідків оптимізації навчання [2]; ефективність навчальної діяльності вчителя В. Симонов визначає досягненням освітніх та виховних цілей в оптимальний термін та тісним зв’язком із якістю навчання [16]; ефективність діяльності керівника Л. Даниленко розкриває як залежність стилю управління від середовища, в якому він працює [3].

Таким чином, використовуючи поняття „ефективність”, визначаємо якісно й обов’язково кількісно як реалізована певна теоретична можливість досягнення мети. Відтак, варто достатньо точно провести порівняння цієї можливості з самою метою, але спочатку необхідно виконати вимірювання, а потім за визначеним критерієм здійснити порівняння [2].

Ефективність науково-методичної роботи в педагогічній науці розглядається з різних точок зору. Так Ю. Бабанський [1], М. Поташник [14] доводять, що показником ефективності науково-методичної роботи є співвіднесення зростання професійної майстерності педагогічних працівників з прикінцевою метою науково-методичної роботи – підвищенням якості й ефективності навчально-виховного процесу.

На думку І. Жерносека [5] ефективність науково-методичної роботи – це співвідношення між досягнутими результатами та цілями з урахуванням інтелектуальних та фізичних зусиль, часу, матеріальних і фінансових ресурсів, витрачених на їх досягнення.

З точки зору О. Половенко [13] ефективність науково-методичної роботи визначається, насамперед, рівнем науково-методичного супроводу навчально-виховного процесу та залежить від чітко побудованого управління методичною роботою.

Н. Острроверхова [8] пропонує оцінювати ефективність науково-методичної роботи вчителя за показниками відсутніх зрушень у підвищенні рівня його професійно-фахової компетентності, творчості й майстерності, рівня навчальних досягнень учнів, їхньої вихованості й розвитку.

Згідно висновкам О. Сидоренко [15], ефективність науково-методичної роботи залежить від цілісності структурних формувальних науково-методичної роботи, яка забезпечує наступність, перспективність і оптимальність у процесі визначення мети, змісту, форм та методів цієї роботи; здійснення диференціації у підході до вибору її форм і змісту; забезпечення науково-обґрунтованого професійного рівня управління науково-методичною роботою.

Б. Тевлін [18] зазначає, що ефективністю науково-методичної роботи є співвідношення основної мети науково-методичної роботи (підвищення рівня педагогічної майстерності вчителя) з прикінцевою метою (підвищення якості й ефективності навчально-виховного процесу) та з перспективною метою (розвитком особистості вчителя та учня).

В. Пікельна [12] в своєму дослідженні доводить, що ефективність науково-методичної роботи – це залежність між змістом методичної роботи (в будь-якій формі) і прикінцевим результатом у навчальній чи виховній діяльності педагогів.

Розділяємо точку зору І. Жерносека та Б. Тевліна, що ефективність науково-методичної роботи – це співвідношення між метою науково-методичної роботи, прикінцевим результатом та розвитком педагогічної майстерності вчителя.

У теорії управління персоналом ефективність управління, зазначає Ф. Хміль, оцінюється „ступенем досягнення керованим об'єктом очікуваного стану внаслідок використання певних обсягів ресурсів” [19, с. 395]. Оцінювання ефективності функціонування окремих підсистем управління, на думку науковця, дають змогу визначити їх внесок у загальні результати діяльності організації. Тому оцінювання ефективності організації науково-методичної роботи в експериментальному навчальному закладі є необхідною умовою для досягнення її мети.

Отже, аналізуючи зазначені підходи до розкриття сутності „ефективності” робимо висновок, що це поняття використовується як при оцінці процесів, які спрямовані на створення, трансформацію чогонебудь без оцінки результатів, так і при оцінці досягнутих результатів.

Встановити пряму залежність між метою науково-методичної роботи в експериментальному навчальному закладі та її результатом досить важко, адже на прикінцеві результати значною мірою впливають зовнішні фактори, зокрема якість підготовки вчителів у вищих навчальних закладах; спільна діяльність педагогічних колективів шкіл, методичних кабінетів і відділів (управлінь) освіти; засоби масової інформації; громадські організації.

Розглянемо підходи сучасних науковців до вивчення оцінювання ефективності науково-методич-

ної роботи в навчальних закладах. Так І. Жерносек пропонує оцінювати ефективність науково-методичної роботи на основі критеріїв її оптимального якісного функціонування та критеріїв ефективності науково-методичної роботи [5]. Таким чином, на думку І. Жерносека ефективність будь-якої системи визначається ступенем задоволення висунутих до неї вимог і ступенем впливу всіх її форм на зміст і якість навчально-виховного процесу.

Вивченню проблеми ефективності науково-методичної роботи приділено увагу й О. Сидоренко. Важливим критерієм її ефективності в школах нового типу дослідник визначає високий рівень освітньо-виховного процесу, відповідний рівень інтелектуального розвитку його учасників [15].

Проте А. Ермола пропонує оцінювати ефективність науково-методичної роботи на основі кількісних показників, які характеризують якість освітнього процесу, зростання рівня освіченості учнів та педагогічної майстерності вчителів [4]. Вважаємо, що такий підхід до оцінювання ефективності науково-методичної роботи є формальним і гальмує подальший розвиток навчального закладу.

Із-поміж критеріїв оцінювання результативності системи методичної роботи Б. Гадзецький, В. Пуцов і М. Старченко виділяють позитивні тенденції у стані навчально-виховного процесу, результатів навчальної діяльності учнів і динаміку позитивних змін у рівні професійної компетентності педагогічних працівників [17]. Погоджуємось із зазначеним, оскільки вважаємо, що результативність науково-методичної роботи треба аналізувати відповідно до змін, які відбуваються в закладі, прослідковуючи динаміку основних результатів.

До критеріїв прикінцевих результатів методичної роботи у школі Є. Павлютенков та В. Крижко відносять критерії результативності, раціональних витрат часу, економічності, задоволеності учителів своєю працею, дієвості методичної роботи, її реальної стимулювальної ролі [10].

В. Павленко виокремлює дві групи критеріїв науково-методичної роботи: ефективності та результативності її організації. До першої групи науковцем віднесено: цілеспрямованість (відображає процес регулювання науково-методичної діяльності відповідно до вимог цілей); діагностичність (виявлення основних труднощів і недоліків у роботі вчителя або передових досягнень у практиці); умовованість педагогічного колективу; демократичність та психологічний супровід здійснення науково-методичної діяльності; системність та впорядкованість організації діяльності. Друга група критеріїв характеризує рівень професійно-педагогічної компетентності вчителів та рівень навчальних досягнень учнів [9].

Отже, більшість сучасних науковців, визначаючи критерії ефективності науково-методичної роботи, спираються на прикінцеві результати її діяльності й лише В. Павленко пропонує вимірювати власне її ефективність.

З метою визначення критеріїв ефективності організації науково-методичної роботи в експериментальних навчальних закладах, проаналізовано Закони України „Про освіту”, „Про загальну середню освіту”, Положення „Про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності” та „Про експериментальний загальноосвітній навчальний заклад”, Концепцію Державної цільової соціальної програми „Школа майбутнього” на 2007–2010 роки, Рекомендації щодо організації і проведення методичної роботи з педагогічними кадрами в системі післядипломної педагогічної освіти, а також наукові

праці Ю. Бабанського, Б. Гадзецького, А. Єрмоли, І. Жерносека, В. Крижка, В. Лізинського, В. Павленка, С. Павлютенкова, В. Пуцова, М. Поташника, О. Сидоренка, К. Старченка, Б. Тевліна.

Головною концептуальною ідеєю організації системи науково-методичної роботи в експериментальних навчальних закладах є, з одного боку, забезпечення підвищення ефективності цього процесу, приведення його у відповідність до вимог сучасного експериментального навчального закладу, а з іншого – спрямованість на формування готовності вчителів закладу до експериментально-дослідницької діяльності. Тому з метою вивчення ефективності організації науково-методичної роботи в експериментальних навчальних закладах було визначено систему показників і розроблено критерії, що забезпечують отримання оцінки ефективності науково-методичної роботи в двох напрямках: управлінсько-організаційному та професійно-компетентнісному. При їх визначенні дотримувались такого трактування цих дефініцій. Критерії оцінювання – „еталони, керуючись якими можна судити про досягнення оптимальних результатів” [5, с. 118]. Показники – дані про результати роботи, діяльності; доказ, ознака, свідчення чогось [6].

Отже, визначено такі критерії ефективності організації науково-методичної роботи в експериментальних навчальних закладах: системно-когнітивний, змістовно-технологічний, оптимально-інформаційний, мотиваційно-рефлексивний та інноваційно-творчий, кожен з яких характеризує ефективність науково-методичної роботи в двох напрямках: управлінсько-організаційному та професійно-компетентнісному.

При визначенні системно-когнітивного критерію, виходили з того, що важливою умовою функціонування науково-методичної роботи, в управлінсько-організаційному напрямку є системність її організації, а професійно-компетентнісному – професійно-педагогічна компетентність вчителів щодо теорії та практики експериментально-дослідницької діяльності.

Згідно з основними положеннями теорії систем, науково-методична робота в початковому закладі являє складне, відносно цілісне утворення, що складається з підсистем пов'язаних між собою. Її ефективність залежить від того, наскільки якісно функціонують всі структурні елементи системи, діяльність яких повинно бути підпорядковано її головній меті та відповідати ознакам всієї системи науково-методичної роботи. Тобто, всі елементи організаційної структури науково-методичної роботи, методичні заходи, що організовуються в експериментальному навчальному закладі зобов'язані бути спрямовані на досягнення її прикінцевої мети.

Вивчення психолого-педагогічної літератури уможливило висновок про те, що професійна компетентність педагогічних кадрів була предметом детального наукового дослідження, зокрема в різних аспектах розглядалась у працях Є. Барбіної, Н. Глузман, Н. Кузьміної, А. Маркової.

Сучасні вітчизняні науковці називають професійну компетентність „підвалиною професійної майстерності”, а під її змістом розуміють „спрямованість і професійні знання предмета, методики його викладання, педагогіки і психології” [11, с. 32].

Погоджуємося з А. Марковою, яка професіоналом вважає такого вчителя, який успішно вирішує завдання навчання й виховання, готує для суспільства випускника з бажаними якостями; особисто тягнє до професії, мотивований до праці в ній, задоволений нею [8].

Отже, вважаємо, що професійна компетентність педагога експериментального навчального закладу формується на таких рівнях: методологічному (нормативно-правові знання у галузі освіти, науково-педагогічні знання основ і категорій педагогіки, закономірностей розвитку і соціалізації особистості); теоретичному (знання особливостей анатомо-фізіологічного і психічного розвитку школярів, законів, принципів педагогіки й психології); методичному (володіння сучасними освітніми методиками та широким спектром навчання й виховання); технологічному (впровадження форм і методів навчання й виховання в освітній процес); науково-дослідницькому (знання основ педагогічної інноватики, вміння реалізовувати експериментально-дослідницьку діяльність).

Наступний критерій – змістовно-технологічний, з позиції управлінсько-організаційного напрямку визначає глибину змістового аспекту науково-методичної роботи, оскільки забезпечити особистісний розвиток й вдосконалення професійної майстерності вчителя, високий рівень готовності педагога до творчості можливо за умови систематичного відображення у змісті науково-методичної роботи сутності експериментально-дослідницької діяльності, ознайомлення вчителів із новітніми досягненнями психолого-педагогічної вітчизняної та зарубіжної науки та перспективного педагогічного досвіду. До параметрів, що визначають змістовий аспект, відносимо орієнтацію змісту науково-методичної роботи на підготовку вчителів до експериментально-дослідницької діяльності, забезпечення цілеспрямованого навчання педагогів, практичну наповненість змісту (проведення науково-методичних заходів, спрямованих на розвиток творчих можливостей педагогічних працівників). Проте досягти високого рівня ефективності організації науково-методичної роботи можливо також за умови володіння вчителем уміннями обирати й аргументувати тему дослідження, визначати та обґрунтовувати об'єкт, предмет, гіпотезу, мету, завдання, методи та етапи дослідження. Тому з позиції професійно-компетентнісного напрямку визначено критерій технологічності, тобто володіння вчителем технікою організації та проведення дослідної, пошукової та дослідницької роботи.

Оптимально-інформаційний критерій, з позиції управлінсько-організаційного напрямку, відображує оптимальну організацію науково-методичної роботи, що спрямована на досягнення цілей, завдань при мінімальних затратах сил, засобів, часу та енергії; чітке визначення прогнозованих та прикінцевих результатів; розвиток інноваційного потенціалу вчителя; урахування якісного складу педагогів та їх професійної компетентності при організації науково-методичної роботи. З позиції професійно-компетентнісного напрямку цей критерій характеризує володіння вчителем новою інформацією та використання її в умовах експерименту. З одного боку, керівник науково-методичною роботою повинен володіти інформацією відносно професійних потреб і запитів учителів, їх професійних труднощів у здійсненні експериментально-дослідницької діяльності, ефективності методичних заходів; з другого – кожен педагог повинен турбуватися про підвищення своєї інформованості, зокрема відвідувати науково-практичні конференції, психолого-педагогічні семінари, дискусії, презентації, використовувати засоби масової інформації, займатися самоосвітою, навчатися у Школі експериментально-дослідницької діяльності, на курсах підвищення кваліфікації.

Мотиваційно-рефлексивний критерій характеризує мотиваційну спрямованість педагогічного ко-

лективу щодо проведення експериментальної роботи та вміння вчителя осмислити результати своєї експериментально-дослідницької діяльності. Параметрами мотиваційної спрямованості виступають ініціатива, ентузіазм педагогів, бажання займатися експериментальною роботою, зацікавленість у високому рівні професійних вимог, потреби в пошуку, дослідженні, новизні, оновленні, бажання перевірити на практиці результати експерименту. Вважаємо, що високий рівень осмислення педагогом своєї експериментально-дослідницької діяльності, зокрема, самоаналіз, самооцінка власних результатів, здатність до осмислення власного досвіду, реальна оцінка себе і своїх можливостей є передумовою педагогічної рефлексії.

При визначенні інноваційно-творчого критерію, з управлінсько-організаційної позиції, виходили з того, що, використання альтернативних форм та інтерактивних методів організації науково-методичної роботи сприяє удосконаленню знань педагогів, допомагає їм у розвитку інноваційного потенціалу, дозволяє сформувати індивідуальний творчий почерк вчителя, розвинути його комунікативні навички та організаторські здібності. З метою визначення інноваційного характеру управління й організації, виокремлено такі параметри: забезпечення за допомогою альтернативних форм та інтерактивних методів підготовки вчителів до експериментально-дослідницької діяльності, доцільність їх використання, цілеспрямованість на позитивні зміни, якість використання сучасних інформаційно-комунікативних технологій, врахування інтересів вчителів, рівня їх професійної підготовленості та диференціація на цій основі науково-методичних заходів. Вважаємо, що ефективність організації на-

уково-методичної роботи прямо пропорційно залежить від творчості педагогів, тому, з позиції професійно-компетентнісного напрямку, виокремлюємо такі параметри, як збільшення кількості педагогічних працівників, що зацікавлені впровадженням перспективного педагогічного досвіду та участю в експериментально-дослідницькій діяльності; наявність робіт вчителів, надрукованих у фахових журналах, науково-методичних виданнях; збільшенням кількості педагогів, які беруть участь у науково-практичних конференціях, конкурсах міста (району), республіки, країни; проявою зацікавленості до сучасних освітніх проблем навчання і виховання.

Висновки та пропозиції. Отже, для оцінювання ефективності науково-методичної роботи в експериментальних навчальних закладах визначено системно-когнітивний, змістовно-технологічний, оптимально-інформаційний, мотиваційно-рефлексивний та інноваційно-творчий критерії. Запропоновані критерії варто використовувати лише у комплексі, враховуючи при цьому, що окремо взятий елемент системи не може забезпечити об'єктивність та глибину оцінювання науково-методичної роботи. Проте будь-якому з сформульованих критеріїв притаманні своєрідна характеристика та певна особливість. Ступінь прояву виокремлених критеріїв дозволяє визначити рівень організації науково-методичної роботи в експериментальному навчальному закладі.

Результати проведеного дослідження не вичерпують усіх аспектів означеної проблеми. Перспективи дослідження бачимо в обґрунтуванні рівнів організації науково-методичної роботи та розробці методів вимірювання ефективності організації науково-методичної роботи в експериментальних навчальних закладах.

Список літератури:

1. Бабанский Ю. К. Избранные педагогические труды / Ю. К. Бабанский. – М.: Педагогика, 1989. – 560 с.
2. Блинов В. М. Эффективность обучения: Метод анализ определения этой категории в дидактике / В. М. Блинов. – М.: Педагогика, 1976. – 192 с.
3. Даниленко Л. Освітній менеджмент / Л. Даниленко, Л. Карамушки. – К.: Шкільний світ, 2003. – 400 с.
4. Єрмола А. Експертиза освітньої діяльності шкіл / А. Єрмола // Освіта і управління. – 1999. – № 1. – С. 67–78.
5. Жерносек І. П. Організація науково-методичної роботи в школі / І. П. Жерносек. – Х.: Основа, 2006. – 128 с.
6. Касьянова О. М. Моніторинг в управлінні навчальним закладом / О. М. Касьянова // Управлінський супровід моніторингу якості освіти. – Х.: Основа, 2004. – 96 с.
7. Маркова А. К. Психология труда учителя / А. К. Маркова. – М.: Просвещение, 1993. – 192 с.
8. Островерхова Н. Технологія контрольно-аналітичної діяльності завуча / Н. Островерхова. – К.: Шкільний світ, 2007. – 120 с.
9. Павленко В. І. Організація науково-методичної роботи в школах сільської місцевості: дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.01 „Загальна педагогіка та історія педагогіки” / В. І. Павленко. – Харків, 2007. – 231 с.
10. Павлютенков Є. М. Організація методичної роботи / Є. М. Павлютенков, В. В. Крижко. – Х.: Основа, 2005. – 80 с.
11. Педагогічна майстерність: підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос [та ін.]; за ред. І. А. Зязюна. – К.: Вища школа, 2004. – 422 с.
12. Пікельна В. С. Управління школою: у 2 ч. / Валерія Семенівна Пікельна – Х.: Основа, 2004. – Ч. 1. – 112 с.
13. Половенко О. Аналітична діяльність методиста / О. Половенко, А. Постельняк // Методист. – 2012. – № 1. – С. 17–29.
14. Поташник М. М. Педагогическое творчество: проблемы развития и опыт: пособие для учителя / М. М. Поташник. – К.: Рад. шк., 1988. – 187 с.
15. Сидоренко О. Л. Організація науково-методичної роботи з учителями загальноосвітніх шкіл / О. Л. Сидоренко. – Х.: ХДПУ імені Г. С. Сковороди; Майдан, 1997. – 136 с.
16. Симонов В. П. Оценка эффективности учебно-воспитательной деятельности учителя руководителем школы / В. П. Симонов. – М., 1985. – 92 с.
17. Старченко К. М. Технологія управлінської діяльності завідувачого районним (міським) методичним кабінетом / К. М. Старченко, В. І. Пуцов, Б. В. Гадзецький. – К., 2002. – 195 с.
18. Тевлін Б. Л. Контрольно-аналітична діяльність керівника школи / Б. Л. Тевлін. – Х.: Основа, 2006. – 192 с.
19. Хміль Ф. І. Управління персоналом / Ф. І. Хміль. – К.: Академвидав, 2006. – 488 с.

Хацаюк Н.С.

Таврический национальный университет имени В.И. Вернадского

КРИТЕРИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКОЙ РАБОТЫ В ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНЫХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ АВТОНОМНОЙ РЕСПУБЛИКИ КРЫМ

Аннотация

В статье уточнены границы применения понятия «эффективность» для педагогических процессов, а также раскрыто понятие «эффективность научно-методической работы», осуществлена их сравнительная характеристика. На основе исследований ведущих ученых проанализированы критерии эффективности научно-методического обеспечения в общеобразовательных учебных заведениях. Обоснованы критерии эффективности научно-методической работы в экспериментальных учебных заведениях Автономной Республики Крым.

Ключевые слова: эффективность научно-методической работы, критерии эффективности, экспериментальное учебное заведение.

Khasayuk N.S.

Taurida V.I. Vernadsky National University

CRITERIA OF EFFECTIVENESS SCIENTIFIC-METHODICAL WORK IN EXPERIMENTAL SCHOOLS AUTONOMOUS REPUBLIC OF CRIMEA

Summary

In this article applying borders of a concept «effectiveness» for pedagogical processes are specified, and concept «scientific-methodical work effectiveness» is also opened, comparative characteristics of these two concepts is made. Criteria of scientific-methodic support effectiveness in the secondary schools were analyzed on the basis of leading scientists' researches. Criteria of scientific-methodical work effectiveness in the experimental schools are examined.

Keywords: scientific-methodical work effectiveness, criteria of effectiveness, experimental schools.

УДК 372

НЕСТАНДАРТНИЙ УРОК ЯК ЕФЕКТИВНА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ВИВЧЕННЯ МОВИ МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ

Шило Л.В.

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

Досліджено ефективність використання вчителем початкових класів на уроках вивчення мови нестандартних форм організації навчання. Коротко розкрито історію виникнення нетрадиційних уроків. Вказано на їх характерні ознаки, особливості проведення та значення для розвитку пізнавальної діяльності учнів, їх активної соціалізації.

Ключові слова: молодші школярі, українська мова, форма організації, нестандартний урок, соціалізація особистості, комунікативна компетентність.

Постановка проблеми. Сьогодні в освітньому просторі України відбуваються кардинальні зміни, зумовлені процесом реформування школи, який відбувається відповідно до закону України «Про загальну середню освіту», Концепції загальної середньої освіти, нового Державного стандарту загальної початкової освіти. Такі зміни потребують системного оновлення змісту та перехід на нову структуру навчання. В учителів з'являється можливість застосовувати нові активні технології навчання, що сприяють формуванню життєво важливих компетентностей кожного учня.

Завдання сучасної початкової школи – навчити дітей не формально заучувати поняття, закони, а глибоко осмислювати внутрішню сутність знань і вмій з метою творчого застосування цих знань на практиці для розв'язування проблем, які постійно ставлять перед людиною життя. Учитель повинен дбати про те, щоб підвищувати рівень знань учнів, удосконалювати навчально-виховний процес. Для

виконання цих завдань, потрібно розв'язати ряд теоретичних і практичних проблем навчання та виховання учнів і, зокрема, проблему удосконалення типології, структури і методики проведення уроку як основної форми організації навчання у початкових класах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Початкова школа як перший освітній рівень, що закладає фундамент загальноосвітньої підготовки школярів, повинна вирішувати пріоритетні завдання навчання в умовах запровадження нового Державного стандарту загальної початкової освіти. Це не лише формування в учнів певної кількості знань, загальнонавчальних умінь і навичок, а й забезпечення подальшого становлення особистості дитини, розвиток її розумових здібностей, загальний всебічний розвиток. Від результативності та ефективності початкової освіти значною мірою залежить якість функціонування середньої та старшої школи. Сучасний учитель школи I ступеня повинен «озброї-